

У. С. С.

ЗА УКРАЇНУ, ЗА ЇЇ ВОЛЮ, ЗА ЧЕСТЬ, ЗА СЛАВУ, ЗА НАРОДІ!

Олег Панькевич

Генерал
Мирон Тарнавський

Галицька Видавнича Спілка - 2005

Олег Панькевич

**Генерал
Мирон Гарназський**

Галицька Видавнича Спілка - 2005

Кожна епоха має своїх лицарів. Та ж епоха, у якій нація бореться за споконвічне право – бути незалежною, у ключові моменти породжує справжніх лицарів духу, провідників, чий мужній приклад і мудре слово допомагають вистояти навіть у найважчій боротьбі. Саме таким провідником був Мирон Тарнавський, генерал сотиссячної Української Галицької Армії.

Дитячі та юнацькі роки

Постать Мирона Тарнавського пов'язана з Брідщиною. Майбутній генерал народився 29 серпня 1869 року в селі Барилів Брідського повіту (сьогодні це Радехівський район) у родині священника Омеляна Тарнавського.

У Бариліві добре збереглася церква, у якій здійснював відправи батько Мирона. У цій самій церкві його охрестили майбутнього генерала. На старому сільському цвинтарі є могили батьків Мирона Тарнавського. А на тому місці, де він народився, зараз стоїть сучасний будинок із пам'ятною таблицею. У ньому нині також живе сім'я священника.

Церква в Бариліві

Пам'ятають про славетного земляка і в Барилівській школі. Про це свідчать стенди, що відображають життя і діяльність Мирона Тарнавського.

У самому ж центрі села гордо височіє сам генерал, увіковичнений у бронзі.

Дитячі роки у Мирона були найбільш безтурботні і веселі. Як згадував він потім: „Мав у дитинстві коників і коней, мав сани і санчата, мав пістолу. Мав товаришів. А все – під оком батьків”. Пізніше у своїх спогадах напише: „Найбільшою моєю приємністю було потайки витягти зі стайні коня та дременути на ньому ген-ген полями. Дивуюся, що по стількох пригодах з карими, гнідими чи красими нині цілі у мене руки і ноги. Але ж і розкіш то неабияка, коли у вусі свистить вітер, а з-під ніг, як навіжені, тікають межі, лани, поля”.

Як і в кожного хлопчика, не обходилося у Мирона без пустоців. Ко-

ли зимою мама сховала від нього черевики, Мирон босоніж вибіг із хати на лід, де ковзалися товариші. Від такого виходу хлопчик отримав гарячку та запалення легенів.

Попри розваги було і навчання. Батьки віддали Мирона до сільського вчителя, де він здобув початкові знання, а пізніше — закінчив сільську народну школу. Батько готував сина до навчання в гімназії. Тож після закінчення сільської школи Мирон склав вступні іспити до німецької гімназії у Бродах.

Про цей час він напише: „Місто, станція, німецька мова, чужі люди. Життя нудне, безбарвне. З'явилася у мене нехіть до всього, а головне — до науки на чужій німецькій і польській мовах». Єдиними предметами, що подобалися хлопцеві, були математика та фізика.

У зв'язку із неуспішністю батько перевів Мирона до Львівської гімназії. Але велике місто та далеко не українське оточення не викликали захоплення у юнака, а тим більше — не прищепили бажання до науки. Мирон згадував: „А професори не хотіли потурати моїм недостачам. З-під граду двійок по році науки я чкурнув геть зі Львова та опинився в Бариліві“. Батьки, стурбовані долею сина, якому вони дуже хотіли дати освіту, знайшли вчителя, під керівництвом якого Мирон знову склав іспити (за програмою шостого класу) до Бродівської гімназії. „Тепер, на диво, наука пішла мені легко, — напише у спогадах Мирон, — і я не оглянувся, як застукала мене матура, а там — і п'янлива свобода після восьми літ то сумних, то веселих днів гімназійних ...“

У Бродівській гімназії на той час вчилися представники різних національностей. В основному це були поляки, жиди, українці. Як згадують гімназисти, стосунки між різними групами були нормальними. „До всіх нас, замкнених у залізний обруч шкільної дисципліни та примусу поїдати книжкові премудрості, не доходили відгомони правдивого життя та національних ударів: сутичок, що змагалися з кожним днем. І в голову не приходило, що доля колись розставить нас по ворожих фронтах“, — писав Мирон Тарнавський.

о. Омелян Тарнавський (батько генерала) в церкві с. Барилова, 1915 р.

Гімназію юнак закінчив досить успішно. Після навчання

зголосився на однорічну військову службу. Півроку навчався у старшинській школі у Львові, а далі Мирона призначили до 30-го батальйону польових стрільців у Бродях. У 1892 році Мирон Тарнавський успішно склав старшинські екзамени у Львові і отримав звання лейтенанта австрійської армії.

Після служби у війську повернувся в рідне село. «Верзлося щось на думці, чи не піти б мені на медицину чи техніку. Але за палкими втіхами, як кінь, рушниця та дівчата, годі було серйозно що-небудь порішити,» – згадував він. Довгий час любові проводив в саду чи на пасіці, займався рільництвом.

Після однорічного відпочинку вдома 22-річний юнак працював урядником у Краєвій Управі у Львові. Однак перспектива стати „перогризом“ його не влаштувала. Мирон мріяв про військову службу. Після п'яти місяців роботи в Краєвій Управі Тарнавський отримав від військового керівництва пропозицію поновитися на службі. І всупереч бажанню батька, він це зробив .

Четар австрійської армії
Мирон Тарнавський

Після однорічного відпочинку вдома 22-річний юнак працював урядником у Краєвій Управі у Львові. Однак перспектива стати „перогризом“ його не влаштувала. Мирон мріяв про військову службу. Після п'яти місяців роботи в Краєвій Управі Тарнавський отримав від військового керівництва пропозицію поновитися на службі. І всупереч бажанню батька, він це зробив .

Військова кар'єра

Мирон Тарнавський усе життя присвятив військовій справі. Для українців у той час це було рідкістю. Адже і поляки, і росіяни, і німці, і австрійці брали українців до своїх армій найчастіше як „гарматне м'ясо“. До керівництва військовими підрозділами українців зазвичай не підпускали.

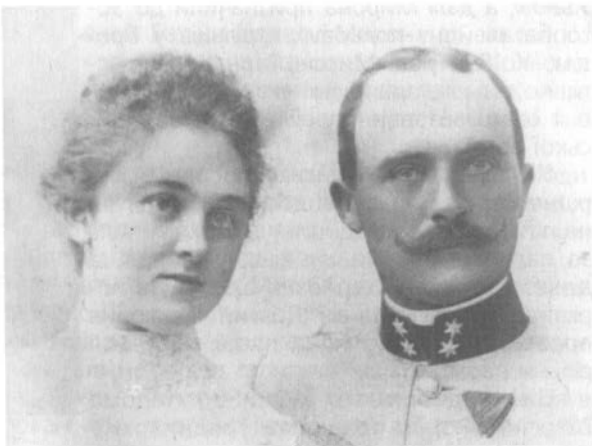
Мирон Тарнавський же пройшов сходами військової кар'єри від поручника до генерала-четаря. У 1898 році він отримав чин поручника, у 1907 році – сотника, у 1916 році – отамана, в 1918 – підполковника, а в 1919 році полковника і генерала-четаря УГА.

Служба в австрійській армії для молодого військового, який до того ж був українцем, була нелегкою. У той час для військової кар'єри велике значення мало національне та соціальне походження. Згадуючи ті роки, Мирон Тарнавський писав: „Я давав собі справу з того, що не заїду високо. На це не треба було бути українцем, зате треба було мати проєкцію, багато грошей, добрі знайомства й добре походження...Ні на одну з тих умов на високе становище я не мав ніяких даних...“

Військові австрійської армії розмовляли між собою на німецькій та польській мовах. І навіть українські старшини спілкувалися по-німецьки. Проте в українських відділах рядові поважали і прихильно ставились до

тих старшин, які розмовляли по-українськи. У спогадах читаємо: “Старшина, що говорив по-українськи, мав окремі привілеї у вояцтва”.

Мирон Тарнавський надзвичайно любив військову справу. Від початку і до кінця своєї військової кар’єри він намагався виконувати свої обов’язки якнайкраще. „Я любив кожного вояка зокрема, любив фронт, цю довгу низку одностроїв”. — пізніше скаже він. І ще: „Горе інструкторові, що забуває таку основну річ, як те, що фронт складається з ряду одиниць, що думають і чують...”

Мирон Тарнавський з дружиною після шлюбу 1902 р.

У 1896 році, після складання військового іспиту у Відні, Мирон остаточно вирішив присвятити себе військовій справі.

У 1896 році Тарнавського було переведено до Самбора. Там він познайомився з місцевими інтелігентами, які входили до просвітницького товариства „Бесіда”. Саме там Тарнавський вперше потрапив під вплив національних ідей.

У Самборі Мирон одружився.

З 1907 року Тарнавський проходив службу в Золочеві. На той час він мав вже чин капітана, команданта сотні.

Під час першої світової війни

На початку 20-го століття у повітрі „запахло” війною. Основну роль у ній відігравали Австрійська та Російська імперії. Трагедія України полягала в тому, що вона була у складі обох імперій.

Місто Броди у той час було прикордонним. Воно входило до складу Австрійської імперії. А сусіднє містечко Радивилів, що знаходиться всього за вісім кілометрів від Бродів, вже було територією Російської імперії. На австрійський бік, до Бродів, із перепустками переходили не тільки цивільні, але і військові. Сучасники пишуть, що в Бродах не раз „роїлося” від російської старшини, яка приїздила бричками з жінками або веселими товариствами до кав’ярень чи ресторанів.

У 1912 році у зв’язку із загрозою війни було проведено часткову мобілізацію австрійської армії. Капітана Тарнавського перевели до Бродів, де

він виконував військове доручення. Його сотня пробула в Бродях два тижні.

У 1914 році почалася Перша світова війна. Свідомі українці, які жили на території Австрійської імперії, покладали на неї великі надії, сподіваючись отримати Українську державу.

Перша світова закинула Мирона Тарнавського у гущу бойових подій. У перші ж дні війни його разом зі сотнею вислали до Бродів розвідати кількість зосереджених ворожих військ у напрямі на Радивилів. Завдання було виконано блискуче, ворог залишив містечко. Це був перший справжній бій Мирона Тарнавського та його сотні. А ще буде... Боїв з перемогами і поразками...

Приблизно у той самий час сотня Тарнавського отримала перемогу в бою під Ярославичами, поблизу Олієва. Вояки під керівництвом капітана, потрібно ведучи бій з російськими кавалеристами, що прорвали оборону, дали можливість штабу кінної дивізії генерала Заремби вийти з оточення. „Взагалі перші дні боїв скидалися радше на жакливу різанину для австрійської армії, що мала у противагу артилерійським батареям лише кріси та погано зорганізоване запілля”, – згадував потім Мирон Тарнавський.

Далі бої під Буськом, Львовом, Гороховом, Яновом та Перемишлянами.

26 жовтня 1914 року у бою під Строчовичами Мирона Тарнавського було важко поранено.

Отаман Мирон Тарнавський, 1916 р.

У перший рік війни капітан Тарнавський отримав високі бойові австрійські та німецькі відзнаки.

Навесні 1915 року, залікувавши рану, Мирон Тарнавський повернувся на фронт. Це було саме під час наступу австрійських і німецьких військ. Мирона було призначено командантом вишколу одного з куренів 35-го полку стрільців у Стрию. 9 травня 1915 року цей курінь брав участь у бою під Славськом.

Тоді ж в районі Золотої Липи командант куреня 35-го полку, сотник Мирон Тарнавський вперше зустрівся з легіоном Українських Січових Стрільців. Як фаховий військовий, він високо оцінив боєздатність та патріотизм усусусів, познайомився з провідними стрілецькими старшинами: Д.Вітовським, В.Дідушком, М.Галуцинським, тодішнім

Сотник Мирон Тарнавський, командант першого куріня 35 полку краювої оборони в окопах над Стрипою, 1915-1916 рр.

лицької церкви Митрополит Андрей Шептицький. Також тут засновано відомий Орден Залізної Остроги.

Будучи комендантом вишколу УСС, Мирон Тарнавський остаточно переконався в тому, яку важливу роль має національний чинник для військової служби. У своїх спогадах він розповідає про подію, коли новоприбулі німецькі інструктори замість того, щоби навчити стрільців командам на своїй мові, до двох тижнів самі вивчили українську і розмовляли нею.

Часті виступи на захист УСС, а також підтримка стрільців у проханні дозволити святкувати проголошення Універсалу Української Центральної Ради про самостійність України призвели до переводу Мирона Тарнавського назад до 35-го

командантом УСС Гр. Коссаком. Мирон Тарнавський був свідком безмежної відваги українських вояків, які боролися не за Австрію, а за свою державу.

Наприкінці січня 1916 року Тарнавського призначили до команди і вишколу УСС, що перебували у с. Свистільниках Рогатинського повіту. Згідно з наказом Тарнавський перебрав над ними командування. Через кілька місяців вишкіл перенесли до Розвадова, де Мирон пробув до середини 1917 року. Тут він отримав чин отамана (майора).

Зі спогадів генерала дізнаємося, що праця у вишколі давала йому велике моральне задоволення: він перебував у рідному середовищі, там організовувались паради та імпрези, що активізували національну свідомість у січового стрілецтва та місцевого населення. Так, у Розвадові було освячено стрілецький прапор. Його освятив глава Греко-Като-

Отаман Мирон Тарнавський, 1916 р.

Отаман Мирон Тарнавський - командант вишколу УСС, Розвадів 1916 р.

полку на посаду команданта куреня. А через три дні він отримав наказ розпочати наступ на відтинку Куропатки – Бишки, оскільки всі попередні атаки на цій лінії були безуспішні. „Завданням мого куреня було викинути противника з його становища. Наступ був приготовлений слабким вогнем артилерії. Почався в годині 8-й ранком. Вже перші наші порухи викликали на тамтому боці живу реакцію. Нас засипав град гарматних і крісових стрілів. У повітрі повисла величезна кількість розпеченого металу, що свистів, виповнював простір їдким чорним димом і спекольним гамідером”, - згадував потім Тарнавський. За цей бій, що закінчився для австрійців успіхом, Мирона Тарнавського було нагороджено орденом австрійської Залізної Корони і німецьким Залізним Хрестом.

Коли стало відомо про лютьвену революцію в Росії, на фронті наступило затишшя. Почалося активне брattanня між галицькими стрільцями та українцями, які служили у російському війську. Військові дії посилились аж у червні.

А 29 червня 1917 року Командант УСС Франц Кікаль разом з великою групою старшин та стрільців потрапив у полон. Командування над Легіоном, в якому залишилося всього 450 стрільців, прийняв Мирон Тарнавський. Відбулася таємна рада старшин УСС, де було вирішено посилити леґіон, оскільки він буде потрібний для вирішення завдань національного відродження краю. Тоді ж Тарнавський вдруге зустрівся з

Дмитром Вітовським, який на перших порах допомагав йому командувати леґіоном Українських Січових Стрільців.

Австрійське командування було незадоволене націоналістичними

Отаман Мирон Тарнавський представляє старшин УСС пруському князеві Оскару в Розвадові, 1916 р.

настроями серед стрільців і старшин легіону. А тому Тарнавського усунули від командування і перевели на попереднє місце. Приводом для перевodu послати відмова Мирона послати стрільця, щоби той допоміг ветеринару зняти шкіру з мертвого коня... „Мої стрільці не гицлі, і поки я їх командантом, не дозволю, щоби хтось робив з них козолупів“, – відповів він командирю бригади.

Мирон Тарнавський зі своїм ад'ютантом
Володимиром Старосольським

У зв'язку із переходом австро-німецької армії за Збруч майора Тарнавського призначили інспектором українських справ для врегулювання різних непорозумінь між місцевим населенням і австрійськими військами. Потім – помічником команданта міста Жмеринки.

27 березня 1919 року Мирон Тарнавський став командантом табору австрійських солдатів, які повернулися з полону. Табір було розташовано у Дарниці під Києвом. У ньому перебувало близько 14 тисяч осіб. Всупереч вказівкам військової влади, Мирон Тарнавський формує з полонених українців окремі загони і відправляє їх до січового стрілецтва, підрозділи якого було створено в Києві.

Діяльність Мирона у Києві знову не сподобалася австрійській військовій владі. Тому з присвоєнням йому військового рангу підполковника (перед тим він відбув у Відні курси генерального штабу) Тарнавського призначили командиром чеського полку у Слобідці біля м. Бірзулі. А коли цю військову частину перекинули на італійський фронт, Мирона Тарнавського відправили знову до 16-го піхотного полку, що склався виключно з поляків.

Генерал УГА

Дізнавшись про розвал Австрійської імперії, підполковник, оминаючи східну Галичину, перепровадив цей полк до Кракова. Отримавши відповідні документи, подався до Львова. Тут 1 листопада 1918 року було проголошено утворення ЗУНР. Проте почалася українсько-польська війна. І Львів опинився в польських руках. Тарнавського було заарештовано і через львівську в'язницю Бригідки переправлено до табору полонених у Домб'ю.

У таборі в Мирона загострилася давня хвороба шлунка. Але йому пощастило. Завдяки висновкам лікарів, Мирона Тарнавського відпустили, вручивши його речі і „переїздову карту“ до Бадена біля Відня. Після Різдвяних свят 1919 р. підполковник прибув до Відня, а звідти через Будапешт перебрався до Станіслава, що був столицею ЗУНРу. Тут, у Станіславі, зголосився до Державного Секретаріату Військових справ, керівником якого був Дмитро Вітовський. Фактично, це було офіційне зголошення підполковника Тарнавського на службу Українській державі. Мирона Тарнавського призначили командантом групи „Схід“, що перебувала на бойових позиціях під Львовом.

Мирон Тарнавський -
головнокомандувач УГА, 1919 р.
Портрет роботи Г. Смольського

Українському війську на той час бракувало людей, спорядження, боєприпасів. Незважаючи на героїзм і мужність стрільців, Львів і далі залишався у руках поляків. Особливо небезпечне становище склалося навесні 1919 року, коли поляки отримали підсилення – потужне угруповання, сформоване у Франції. 80-тисячна армія генерала Галлера була озброєна 900 кулеметами та 200 гарматами. Галичани зі свого боку могли виставити лише 32 тисячі стрільців, 400 кулеметів і 80 гармат.

23 травня польські війська зайняли Броди, Буськ, Ходорів. На другий день вибухнув заколот польських бойовиків у Станіславі. Для Галицької Армії, що була затиснута з усіх боків ворогом, залишився єдиний шлях – на Поділля. Саме там 7 червня 1919 року відбувся переможний бій за Ягільницю. В результаті вмілої операції відкрився шлях на Чортків. Його і використав полковник Мирон Тарнавський, кинувши у ледь помітний пролом майже весь свій корпус. І вже ввечері 8 червня місто було визволено від поляків. Українські частини захопили 200 полонених, 52 кулемети, багато спорядження та військового майна.

Під час Чортківської офензиви командира II корпусу полковника Мирона Тарнавського було підвищено до чину генерала-четаря Української Галицької Армії.

Переможний прорив УГА розвивався далі. Було визволено Бережани, українська армія отримала перемогу також і під Дунаєвом. На півночі фронт розтягнувся до Бродів, а метою наступу УГА був Львів. Станом на 27 червня 1919 року Українська Галицька Армія відтіснила ворога до лінії Броди-Олесько-Белзець-Гологори-Струтин-Княгиничі-Бокачівці. Такого прориву новітня історія ще не знала. Армія без достатньої кількості набо-

Головнокомандувач УГА Мирон Тарнавський і начальник штабу полк. А. Шама-
нек під час боевого звіту вищих старшин піж Жмеринкою. Зліва направо: полк. А.
Бізанц, ген. М. Тарнавський, ген. О. Микитка, чет. Д. Паліїв, полк. А. Вольф, полк.
А. Шаманек, отам. Ф. Льорнер, сотн. Г. Кох.

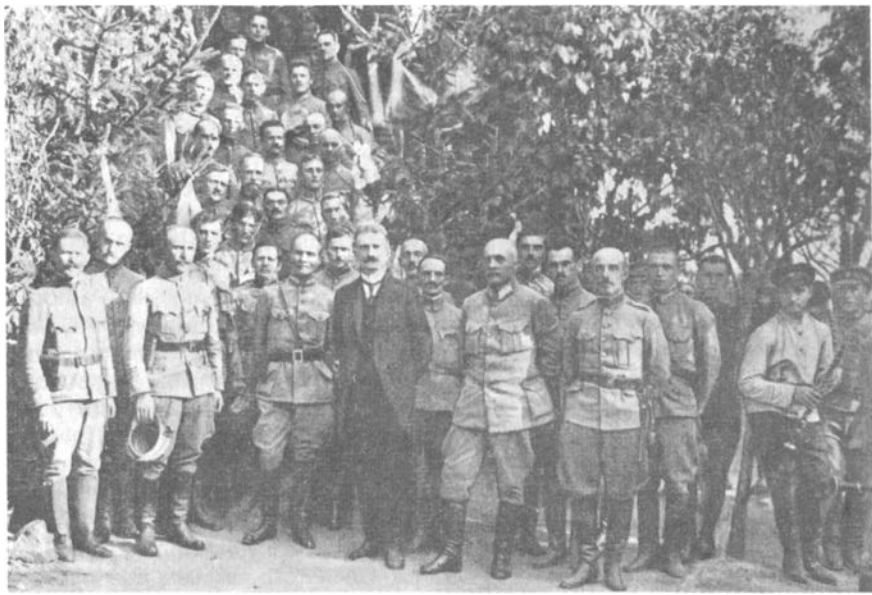
їв перейшла в наступ і тижнями гнала перед собою у стократ чисельні-
шого та краще озброєного ворога.

„Вперед!”, — летіли накази Начальної Команди. УГА докотилася за 60
км до Львова. Та закінчилися набой, що їх було здобуто у ворога в Чор-
ткові та Бережанах. На лінії Рогатин — Янчин наступ УГА зупинився. По-
ляки, ввівши свіжі познанські дивізії, зуміли зупинити українське військо.
А 28 червня польські війська, що постійно отримували допомогу від Ан-
танти, розпочали контрнаступ на лінії Броди — Калуш. І тільки під Чор-
тковом його було зупинено. Ворог фактично захопив усю раніше відво-
йовану УГА територію.

На початку липня за розпорядженням диктатора ЗУНР Євгена Петру-
шевича генерала Мирона Тарнавського було призначено командуючим
Українською Галицькою Армією. „Передаю у Ваші руки, пане генерале,
Українську Галицьку Армію. Що Ви з нею зробите, куди поведете її, це
вповні від Вас залеже”, — наголошував диктатор. На плечі генерала було
покладено найважчу ношу. Перед Тарнавським постало основне завдан-
ня: врятувати знесилену 8-місячною війною армію. УГА на той час була
затиснута на вузькому клаптику подільської землі. А тому Мирон Тар-
навський шукав розв’язання проблеми, виходячи з таких пунктів:

1. Вести переговори з поляками, сподіваючись відстояти цей клаптик
подільської землі.
2. Перейти Збруч і разом із військами УНР виступити спочатку проти
Червоної Армії, а вже потім — проти Польщі.
3. Піти на союз із Червоною Армією.
4. Капітулювати.

Капітуляцію Мирон Тарнавський відкинув одразу. Вести переговори
поляки не хотіли, а більшовики забажали видачі Симона Петлюри. Єв-
ген Петрушевич та головний отаман УНР Симон Петлюра наполягали на

Старшини УГА після перегляду 1 корпусу армії диктатором Петрушевичем і головнокомандувачем Тарнавським. В центрі у цивільному Євген Петрушевич, зліва від нього ген. В. Курманович, справа - ген. М. Тарнавський. Бердичів, серпень 1919р.

злуці УГА з Придніпрянською армією. А тому вирішено вести разом із нею спільні дії.

У наказі команданта Галицької армії говорилося: „Вирвати матір українських городів – столицю Київ, а звідти рушити переможно на галицьку столицю – Львів“. Генерал провадить армію за Збруч на злуку з Дієвою армією УНР, що знемагала під ударами московських наїзників. УГА разом із підрозділами УНР здобула Київ, але туди вступили добре озброєні частини армії генерала Денікіна. Під натиском денікінців українське військо почало відступати. Українська Галицька Армія потрапила в так званий „чотирикутник смерті“: поляки, Червона Армія, денікінці і четвертий ворог, що знищував десятки тисяч людей, – плямистий тиф. „Це було трагедією тисяч молодих існувань, яким приходилося складати життя не на полі слави, не від зброї видимого ворога, вмирати не з вірою в перемогу... Більшість нашого вояцтва у холоді, голоді, серед найгірших умов, про які лиш можна подумати, прощалися з життям, покочені невидимим ворогом“ – із жалем згадував Мирон Тарнавський.

Тиф підкосив цілу армію. Генерал один ходив поміж смертю, а вона його боялась. Напевно, і бажав її в найтяжчі хвилини, а вона не приходила.

Від тифу померла і значна частина лікарів, адже ліків практично не було. Начальний санітарний шеф УГА полковник доктор Бурячинський

доповідав, що армія не має шпиталів, що це тільки магазини трупів. Згідно з документами у ці дні хвороба забрала більше як 13 тисяч вояків. У строю залишилось лише 7 тисяч стрільців.

Ще 28 жовтня 1919 року під час параду у Вінниці, генерал Мирон Тарнавський доповів Євгену Петрушевичу про катастрофічний стан армії. Сподіваючись на допомогу Антанти, керівники ЗУНР і УНР не хотіли і слухати про переговори. Ось чому Мирон Тарнавський, взявши на себе відповідальність за долю армії, вступив у переговори з Денікіним і підписав договір, згідно з яким УГА приєднувалась до армії генерала Денікіна. За цей вчинок його віддали під суд. Проте суд, визнавши мотиви такого кроку, лише понизив Тарнавського у посаді: генерала було знято з посади команданта армії і призначено командиром штабу корпусу.

Пізніше, під час хвороби командуючого УГА генерала Микитки, Мирон Тарнавський знову став командантом. Проте на вимогу Червоного командування (УГА на той час була у злуці з Червоною Армією) його знову усунули з цієї посади. Після короткого перебування в Балті (дивом врятувався від вивезення до Москви, де більшовики розстріляли генерала О.Микитку і більшість вищих старшин УГА) він з неповнолітнім сином Омеляном переховувався у Києві аж до липня 1920 року, коли до столиці ввійшли частини дієвої армії УНР, що була у злуці з поляками.

16 липня 1920 року, якраз через рік після того, як генерал перевів УГА на Наддніпрянщину, він таємно, під ім'ям Мирона Терещенка, залишив територію Великої України і перейшов Збруч. У Мельниці-Подільській Тарнавського наздогнали вояки УГА під командуванням генерала Кравса. Це було все, що залишилось від УГА. Мирон відмовився разом з ними пробиватися через окуповану поляками Галичину. „Заки ви дійдете до Карпат, я вже буду на Закарпатті і приготую вам квартири”.

20 липня обоз разом з генералом Тарнавським дістався до села Васючин біля Рогатина, де проживав священик В. Сайкевич, зять генералового брата Омеляна. „Здається, ніхто, крім домашніх, не помітив нашого приїзду. Але другої днини рано хату о. пароха обступила поліція і заскочила нас при сніданку”, - згадував генерал. Мирона Тарнавського відвезли до Рогатина, потім до Варшави, пізніше – до табору полонених у Тухлі.

Коли він ввійшов до табору, всі полонені вояки, вишикувавшись, вітали свого генерала...

Останні роки життя

Українська держава не вистояла...

Поразку визвольних змагань, важкий хрест команданта сотисячної армії Мирон Тарнавський ніс із честю. До кінця свого життя, як справжній вояк, як справжній провідник, він вірив в остаточну перемогу.

Польський полон тривав 5 місяців. Наприкінці грудня 1920 року Мирон Тарнавський виїхав до Золочева, де проживала сім'я. Важкі матеріальні умови, постійні утиски з боку польської влади змусили його пере-

селитися в село Черницю (сьогодні Бродівський район). Саме в цей час Львівський Центральний Банк почав розпродаж там маєтку, що залишився після панів Ковнацьких. Завдяки старанням Українського Ревізійного Союзу Мирон Тарнавський отримав близько 6 моргів землі та напіврозвалений палац Ковнацького. До сьогодні у Черниці збереглися залишки цього маєтку.

Згадують, що займав генерал одну кімнату з кухнею, бо решта все було знищено. В кімнаті було два ліжка і стіл. Одне – тверде, накрите коцом – це ліжко генерала. Посередині кімнати стояв круглий стіл, на якому лежали книги і свіжі газети. Звичка до невибагливого вояцького побуту залишилася у Тарнавського на все життя.

Ще до недавніх пір (до 1998 року) були у Черниці люди, які пам'ятали генерала. За словами Білинської Антоніни Томківни, генерал Тарнавський був доброю людиною. Сам вів господарство: тримав корову, курей, мав землю. Допомагала йому Магиревич Мотро-

Мирон Тарнавський з родиною у Золочеві. На руках у матері Зоряна, спереду Яромира

на Іванівна з Черниці. З її спогадів, записаних у 1998 році, дізнаємося, що доволі палацу Ковнацьких було багато квітів,

Мирон Тарнавський і Юліан Купчинський. Черниця, 1934 р.

Будинок у селі Черниця, де мешкав Мирон Тарнавський в останні роки свого життя

які генерал сам доглядав. А неподалік від маєтку – ставок, де Мирон ловив та вирощував рибу.

Білинська Антоніна Томківна згадувала, що бувало прийде Тарнавський, дивиться, як вони працюють і говорить: „Не працюйте так, бо незадовго то все станеться так, що і не знайдете, де ваша земля була. То все не наше буде, а буде державне“. Жінка згадувала, що на той час селянам було дивно чути слова генерала. Але невдовзі, коли прийшла радянська влада, його слова збулися. Цей епізод ще раз підтверджує, що Тарнавський був мудрим і далекозорим політиком, добре розбирався в явищах тогочасного суспільного і політичного життя.

Одиною розвагою Мирона Тарнавського в останні роки життя було мисливство. У цьому його не міг перевершити ніхто. Дуже радів Тарнавський, якщо

Мирон Тарнавський
в Черниці, 1933 р.

раз на рік до нього на полювання приїжджав хтось із знайомих.

„...Одного зимового дня я забрів до села Черниці Брідського повіту. Тут, на краю села, на звалищах старого панського двора, в кількох відбудованих кімнатах живе бувший командант УГА – генерал М.Тарнавський, – так починає книгу сподів про генерала В. Ласовський – учасник бойових змагань за незалежну Україну початку ХХ століття, – В особі мого достойного моделя (я прибув сюди із наміром малювати його портрет) пізнав людину незвичайно привітну і милу. Півтори тижня, проведені в Черниці, збережу я в пам'яті назавжди, як прегарний спомин. Вже за один день мого побуту в старому дворіщі затерлася між моїм господарем і мною велика різниця віку. І дальших десять днів в його поставі вважався мені бадьорий молодець, що рухливістю ума, спостережливістю, безумовною веселістю видає на сміх власну метрику. А довгими

Онучки Мирона Тарнавського
Яромира і Зоряна, 1934 р.

Онучки Мирона Тарнавського по дорозі на прощу на Білу Гору, 1934-35 р.

зустрітися із живими побратимами. На львівських кладовищах під час свят серед моря людських голів можна було бачити і гурт колишніх вояків УГА на чолі з сивовусим, струнким генералом.

„Зверхній вигляд генерала був незвичайно симпатичний та зрівноважений в рухах, з рішучими рисами лиця, з бдагородними зарисами голови, тип лицаря-полководця. Та що в ньому було найзамітніше — це ті незабутні очі під розважним високим чолом — ясні, зичливі, батьківські”, — характеризує Тарнавського Т. Марітчак у „Новому часі” за 1938 рік.

А його побратими згадували: „Мав у собі щось особливе, що важко окреслити словом. Мав великий дар з'єднувати навколо себе людей, творити привітну атмосферу”.

Незважаючи на те, що визвольні змагання потерпіли поразку, Мирон Тарнавський до останніх днів свого життя мав велику популярність серед побратимів. „Його хлопці” завжди пам'ятали генерала Тарнавського таким, яким був для них тоді, у буремні роки: відважним вояком та мудрою, сильною людиною.

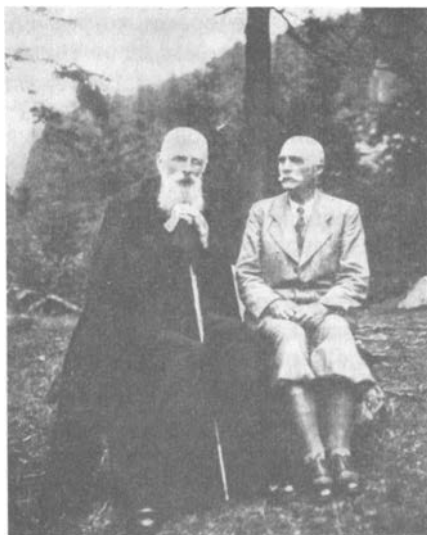
Характеризуючи колишнього провідника УГА, один з найближчих співробітників та членів його штабу, безпосередній свідок і учасник найважливіших воєнно-політичних подій доктор Ганс Кох, підкреслюючи

зимовими вечорами, коли рушниця на кілку, а за зачиненими віконцями протяжно свище вітер, приходиться черга на лектуру, теслярські, ковальські та інші роботи, що забезпечують „двірські” кімнати меблями, з яких їх творець є надзвичайно гордий та вдоволений”.

Два рази на рік, на Зелені свята та першого листопада, приїжджав Мирон Тарнавський до Львова. Приїжджав, щоби віддати шану полеглим героям,

З родинного архіву Тарнавських

Мирон Тарнавський та ігумен Климентій Шептицький. Підлюте, 1937 р.

військові прикмети, згадав цікавий, переловлений австрійцями документ російської розвідки. Там поруч з іменем Мирона Тарнавського було написано: „Малорос, не бере...” Багато пояснень такі слова не потребують. І пізніше ні гроші або їх відсутність, ні слава серед прихильників, ані ненависть ворогів не могли вплинути на ідеали цієї людини.

„У буденному житті вів спартанське життя, дуже уважний був на службі. Над усіма поглядав і усе помічав та у справі своїх підкомандних встрявав тільки тоді, коли щось було не так, як потрібно.

Та в одному генерал не знав поблажливості і жартів: як вроджений вояк, не терпів найменшого прояву недисциплінованості. Щодо цього був твердий, як граніт.

У боях він жалів своїх „хлопців”, та не жалів себе. „Чванитись не любив генерал ніколи, навіть нерado оповідав про свої воєнні подвиги. А як уже говорив про війну, то ніколи про свою роль, мовляв: „ так вийшло”, „таке трапилось”, „хлопці рушили” і т. д. Міг поіменно назвати стрільців, які відзначались, але зовсім оминав свою роль”, – таким згадують генерала бойові побратими.

Генерал не падав духом і в ті важкі хвилини, коли всі довкола цьому піддавались. Живучи останні роки в Черниці, до кінця мав надію, що ще

буде воювати за Українську державу. Любив розгорнути карту і окреслювати план військового походу на Київ. Завжди першим йшов на вибори, щоби проголосувати за членів українських організацій.

В останні

Мирон Тарнавський в Підлютому. Поруч директор митрополичих лісів М. Мартинець та єпископ І. Бучко. За генералом його молодша дочка Анна, 1937 р.

роки життя Мирон Тарнавський декілька разів виїжджав у Карпати, де разом з військовими товаришами займався полюванням.

Перебуваючи проїздом у Бродях, Тарнавський кожного разу заходив до свого давнього приятеля, декана повіту Миколи Демчинського. За келишком горілки і горнятком кави вони вели довгі розмови, згадуючи гімназійні роки, молодість, давні добрі австрійські часи. Журилися про майбутню долю своїх дітей і критикували існуючі польські порядки.

А в 1937 році, під час візиту до митрополита Андрея Шептицького на Святоюрівську гору у Львові, Тарнавського запросили в гості у Підлутне, де знаходились митрополичі палати. Після цього колишній генерал ще більше відчув свою самотність у Черниці. Тому вирішив переселитися з усією сім'єю до Львова. „Хотів би врешті трохи між людей. Продав би я свою хату в Золочеві і ту землю в Черниці...” – говорив Мирон, нудьгуючи за своїми бойовими товаришами.

Однак наміри генерала не здійснилися. Багатий на трагічні події 1938 рік став останнім в його житті.

У квітні в будинку генерала сталася пожежа. „Здалось мені вночі, що мене хтось душить за горло. Я схопився – в кімнаті темно від диму, голова болить, в устах – солодкий присмак. Я до вікна, - чую не добіжу, тоді до дверей. Ледве врятувався”, - згадував генерал.

Цього ж року за десять кроків біля Тарнавського у вербу вдарив грім. „Щось мені цього року не йде, – казав генерал. – Спершу вогонь, потім – грім”.

Мирон Тарнавський давно хворів на виразку шлунка, але так-сяк лікувався, і хвороба затихала. За два тижні до смерті, на Зелені свята 1938 року, генерал очолив великий похід на Янівський меморіал, а 28 червня у важкому стані він уже лежав у Бродях в лікарні.

За дорученням управи Народної Лічниці у Львові туди виїхав хірург, доктор Малис, який застав хворого практично в безнадійному стані. Тарнавського перевезли до Львова.

Один зі свідків так описав останні

м. Львів, Святоюрська площа. Генерал Тарнавський (в центрі) очолює традиційний похід до могил воїнів, які загинули за Україну. Зелені Свята, 1938 р.

хвилини генерала: „ Година 8-а ранку. Лікар робить останню спробу. Дає сильний застрик. Під впливом застрику генерал пробуджується. Один струс тілом, очі відкриваються, спершу безцільно бродять по кімнаті, а через кілька секунд роз'яснюються. На устах з'являється усміх. Хто у тій хвили увійшов би до кімнати, здавалось би йому, що здоровий генерал пробудився зі сну. Очі зупиняються на присутніх.

- О, і ви прийшли, і ви, і ви!..

Генерал простягає руки, бере в обійми одного за другим, розцілюється з нами. Його обличчя повне радості. А нам здається, що Бог вчинив чудо, надіємося проти надії.

- Ну, я трохи переспався, вже мені ліпше, — промовив генерал.

- Буде все добре, пане генерале, — говорю.

Генерал вдвляється у нас, усмішка втікає з обличчя і він, немов з-за гробу, кидає останні слова своєї глибокої віри, що не покидала його в найтяжчі хвилини життя:

- Мусить бути, мусить скінчитися роздор”.

І в останні хвилини життя він думав не про себе, а про Українську державу.

А телефонний дзвінок дзвенить і дзвенить. Відусіль запити. Це ж бореться із смертю не лише чоловік, не лише генерал, але й репрезент тої спільноти, що ім'я їй — УГА.

29 червня 1938 року, о 9 годині 50 хвилин ранку, на 69-му році життя генерал відійшов у вічність. Його тіло перенесено до собору Святого Юра.

Похорон генерала Мирона Тарнавського у Львові перетворився у величезну за розмірами маніфестацію українців під польською окупацією. Сучасники згадують, що той, хто був у ті дні у Львові, ніколи не забуде неначе з-під землі виростилих десятків тисяч українських людей, які за одну ніч прибули з усіх кінців галицької землі віддати останній уклін вождеві. Тут були колишні

Труна перед винесенням на Святоюрську площу

У труні в соборі св. Юра

ПОХОРОНІВ НАЧАЛЬНОГО ВОЖДЯ

Митрополит Андрей Шептицький
слухає прощальні промови

Від вас залежить, щоб похорони Генерала Тарнавського випали якнайдостойніше. Тому:

- 1) Слухайте в усьому впорядчік;;
 - 2) Не топітьсЯ;
 - 3) Не сгійте на тротуарах, але ставайте у ряди чвірками на вказане вам місце;
 - 4) Уважайте на держання чвірок і крийте попередню чвірку;
 - а) Підчас походу не розмовляйте, не смійтеся;
 - 6) На цвинтарі не ставайте на гроби й травники;
 - 7) Усі б. вояки Української Армії збираються в год. 3-ій на бічній подвір'ї св. Юра;
 - 8) Вінки уставляються на вул. Міцкевича;
 - 9) Зорганізовані Товариства й Установи Львова уставляються на вул. Тереси і Шептицьких;
 - 10) Зорганізовані учасники з краю, крім б. вояків Української Армії уставляються на вул. Міцкевича у двох шпалірах;
 - 11) Громадяни, що придуть незорганізовано, збираються на вул. Уейського й Баворовських і там стають у чвірки;
 - 12) Збір а студентів Коло
- год. 12-та.
13) Санітарні станції містяться в Народній Лічниці вул. Петра Скарги й на вул. Янівській ч. 77. з кооперативи „Золотий Колос“.

ПОРЯДКОВА СЕКЦІЯ ПОХОРОНІВ

друкарня „СЛОВО“, ЛЬВІВ, ЧАШЬКОГО 6

Листівка оргкомітету щодо порядку похорону генерала Мирона Тарнавського

Панахида за генералом Мироном Тарнавським

Панахида за генералом Мироном Тарнавським. Сурмач трубить. У головах стоять три ад'ютанти. Біля них — рідня. Над відкритою могилою вождя стоїть бувший прем'єр уряду ЗУНР доктор Кость Левицький. Проголошує промову: „І знову перед нами нова відкрита могила на українській леваді борців за волю України. До неї сходить Великий Лицар, печальний отаман тих передових легіонів —

стрільці і старшини УГА, численні делегати від різних установ та організацій, рідні, товариші. Панахиду за померлим відправив сам митрополит Андрей Шептицький. Він же зачитав Євангеліє на подвір'ї перед церквою.

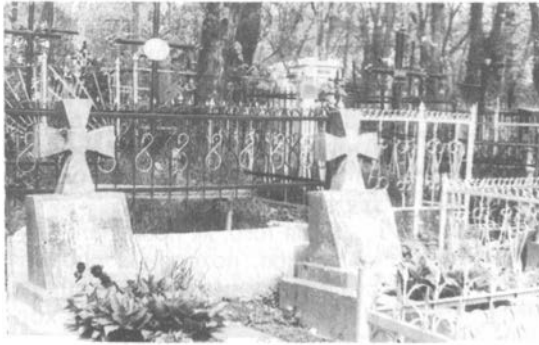
Після того, як пролунали звуки трембі, похоронна процесія рушила до Янівського цвинтаря. Перед домовиною йшов хор, оркестр. Старшини Української Армії несли нагороди та відзнаки генерала. По обидва боки домовини марширували його бойові товариші. За ними — родина, українські політичні діячі, представники товариств, струнками рядами крокували тисячі колишніх стрільців на чолі зі старшинами, маси народу з усієї Західної України.

Похід наблизився до Янівського кладовища.

„О 8-й годині генерал увійшов між своїх стрільців. Задержався перед головним хрестом.

Похід на Янівське кладовище.

м. Львів, Янівське кладовище. Могила ген. Тарнавського та Президента ЗУНР К. Левицького (фото З. Тарнавського до реконструкції цвинтаря)

Пам'ятна медаль, художня пропозиція артистичного товариства «Мемор», 1939 р.

полків УГА, що заприсягнули визволити нашу славу Україну..."

Домовину з тлінними останками генерала спустили до могили. Сумно тужать трембіти. Заблищали сльози в тисячах очей..."; - писав учасник тих подій Іван Дурбак.

За словами жительки Черниці Білинської Антоніни Томківни, на похороні Тарнавського було стільки людей, що трамваї мусили зупинитися. Це не сподобалося польській владі.

На могилу посипалася земля з Барилова, Черниці, Лисоні, Маківки, з-під Чорткова, із Сокальщини, Яворівщини, Стрийщини, Белзчини і т.д. Могили з високим хрестом вкрили сотні вінків, між ними — вінки з Черниці, сплетений з квітів, що їх виростив сам генерал.

Леонід Куницький, згадуючи на похороні про генерала, сказав:

"... Генерал Тарнавський був тим командиром, що голодував, як його армія голодувала, що мерз на стійці своїй, як його хлопці на тисячах стійок своїх мерзли, що кров свою пролив, як жовніри кров лили, що з кожним жовніром умирав, як вони умирали".

Святослав Гординський напередодні похорону у своєму вірші „Requiem” написав:

„Свій останній похід,
на високім ляфеті рамен,
продудниш ти по бруку сердець,
стягом вірним прикритий ”.

Легенди про генерала

„Тарнавського похоронили на Янівському кладовищі, — згадувала у 1998 році Білинська Антоніна Томківна, — прийшли наші „визволителі“, розкидали могилу, розрівняли. За ніч вона постала. На другий день знову розкидали. А за ніч могила знову з’явилася“. Такі легенди про героїчну постать генерала УГА склалися не тільки після смерті, але й за його життя. Одна з них про перебування Мирона Тарнавського в лікарні перед самою смертю записана зі слів жительки Барилова Мацьків Ганни Дем’янівни у 1998 році: „Приїхав дохтор і сказав, що до лікарні привезли генерала Тарнавського. А потім у лікарні зробився рух, що приїхали літаком якісь люди. А він лежав, як живий: з шаблею, зібраний. Ті, хто прилетів на літаку, поставали довкола і кажуть: „Генерале, вставай, боронити край. Землю зборолі гармати“. Але продовжують: „Спокійно

Меморіяльна таблиця із зображенням Мирона Тарнавського, художня пропозиція артистичного товариства «Мемор», 1939 р.

можеш лежати, ми будемо край боронити“. Сказали: „Прощай“. І поки всі огледілися, то літака не стало. А потім говорили, що той літак прилітав з-за границі, з Америки“.

Родина генерала

Історія родини славетного генерала Мирона Тарнавського нагадує історію України. Усі члени родини були учасниками визвольного руху, зазнали репресій.

У Мирона Тарнавського було четверо дітей: двоє синів і двоє дочок.

На Янівському цвинтарі, неподалік від могили генерала Мирона Тарнавського поховано його дружину Марію Тарнавську та старшу дочку Марію.

У секретних матеріалах МГБ, що знаходяться у фондах Бродівського історико-краєзнавчого музею, є довідка про кулацьку сім’ю, виявлену в Бродівському районі 15 травня 1949 року.

„ Голова сім’ї — Тарнавська Марія Густавівна, 1882 року народження, проживає у Черниці Підкамінського району разом із внуками Коцюбою

Марія Тарнавська, 1956 р.

У центрі - син Мирона
Тарнавського Зімовіт

блідщанкою Ярославою Шуст. Пізніше працював інженером та директором електростанції в Бродах. Був у дивізії „Галичина“. А після її розгрому – став вояком УПА. Його було заарештовано на 10 років ув'язнення.

Про те, що він був в УПА, свідчать спогади Миколи Григоровича Батенчука 1919 р.н. зі села Дубина

Яромирою Степанівною(1926 р.н.) та Коцюбою Зоряною Степанівною (1931 р.н.)”, – йдеться у документі.

У графі „краткая экономическая и политическая характеристика кулака“ вказано: „Тарнавская М.Г. в с. Черница Подкаменского района Львовской области имела имение, где содержала постоянно несколько батраков, является женой генерала Тарнавского, который командовал в 1918 году Петлюровской армией при взятии гор. Киева. Дочь – изменница родины. Зять – Кацюба С.М. немецкий ставленник и активный бандпособник, осужден в 1949 году к 25 годам “. Цей документ із написом „совершенно секретно“ підписано тодішнім начальником Бродівського РО МГБ гвардії підполковником Губенком.

Така „небезпечна сім'я кулаків“ безперечно підлягала виселенню.

Старший син Мирона Тарнавського – Омелян у 1924 році поїхав на Східну Україну, де у той час проходила так звана українізація. У 1937 році його було заарештовано і розстріляно.

Син Зімовіт був студентом політехніки у чеському місті Брно. Одружився з

Зоряна з подругами, 1943 р.

„Будинок” у Читинській області,
в якому мешкала виселена внучка Зоряна.

Бродівського району. Він згадував, що зимою 1944 року, коли була облога, втік до лісу. „І ззаду нараз: „Руки вгору! — розповідав п. Микола. — Тридцять конів нарахував прив'язаних там. З другої хати через дорогу переходить їх двоє. Один з них каже: „Ви — Батенчук? Що

Ви тут робите? Я глянув : „Гей, де я тебе видів?” А він був при есесах капітаном, Тарнавський фамілія його. Був при есесах — в мене в саду штаб мав. Він мене впізнав і визволив. Він був з партизанами волиняками кінми”.

Марія Коцюба-Тарнавська,
Воркута, 1954 р.

Наймолодша донька Мирона Тарнавського Анна була лікарем. І на її долю випало чимало випробовувань. У 1940 році заарештовано її чоловіка, Романа Яновича, який був сином священика. А у вересні 1945 року Анну замордували радянські солдати.

Степан Коцюба

Старша дочка Марія та її чоловік Степан Коцюба також мали медичну освіту. Марія була лікарем УПА. За це її було заарештовано на 15 років каторги та 5 років позбавлення громадянських прав. Її чоловік, Степан Коцюба, працював головним лікарем Бродівської районної

Зімовіт і Яромира

лікарні. Згадують, що він був веселим, енергійним та життєрадісним. На вигляд як дві краплі води схожий на класика української літератури М. Коцюбинського. В кінці 30-х років років Степан та Марія працювали у різних містах. Він — в Бродах, вона в Радивиліві. Подружжя мало великий авторитет та повагу в місті та районі. Доктора

Марія Тарнавська у Воркуті, 1954 р.

Марія Тарнавська в Кракові, 1936р.

Внучка Мирона Тарнавського
Зоряна Коцюба

Марія Тарнавська з Зоряною і Яромирою

Марія Тарнавська з Яромирою, 1956 р., Львів

Коцюбу за те, що лікував вояків УПА, було ув'язнено на 25 років. Він помер у таборі. Дружину та дочок також було заарештовано. Вони перебували в різних таборах і нічого не знали один про одного.

У секретних матеріалах МГБ, що знаходяться у фондах Бродівського історико-краєзнавчого музею, є довідка про стан оперативної роботи Бродівського райвідділу МГБ Львівської

дяться у фондах Бродівського історико-краєзнавчого музею, є довідка про стан оперативної роботи Бродівського райвідділу МГБ Львівської

області. Тут під грифом „совершенно секретно“ сповіщається, що заарештований „активно розрабатывавшийся кадровый националист – Кацюба, пробравшийся на должность заврайздравотделом и систематически оказывавший медицинскую помощь бандитам...“. У цих же документах йдеться і про те, що доктор Коцюба входив у комісію, що набирала добровольців в дивізію „СС Галичина“.

Зоряна з Зімовітом, 1978 р.

*М. Коцюба: "Грифою - со секретно -
 на території свого будинку у Зоряноба -
 то побачили."*

Родина генерала Тарнавського довгий час жила у Золочеві, на вулиці Січових Стрільців. Будинок Тарнавських було зруйновано під час другої світової війни. Найдовше у цьому будинку жила донька генерала Марія Коцюба, мати Зоряни Колодницької та Яромири Коцюби.

„Пригадую собі цю тендітну, худорляву, вже немолоду жінку з енергійним виразним обличчям, з сивою косою, що віночком обвивалась

Зоряна з дочкою, бабця, і діти Зімовіта

навколо голови, з проникливим вдумливим поглядом добрих очей, які випромінювали мудрість і спокій, викликали довіру. – Так описує доньку генерала у газеті „Народне слово“ за 1997 рік Христина Присяжна. І ще, – То була

Яромира і Зоряна

людина віддана благородній справі, людина високих моральних засад, великої культури і ерудиції, донька своєї землі, свого часу". Залишивши хворого чоловіка та двох доньок з бабусею, Марія Коцюба пішла в УПА. Як лікар, врятувала не одного вояка. Схопили її якраз тоді, коли Марія рятувала життя дівчині-партизанці. А потім були тортури, сталінські концтабори, непосильна праця у шахті. Пізніше, коли була лікарем у табірному шпиталі, рятувала знесилених в'язнів, ставлячи їм фальшиві діагнози. Завдяки їй не один в'язень мав змогу набратися сил у шпиталі, де харчування було дещо кращим

від табірному. Померла Марія Коцюба у 1976 році.

Нині з найближчої родини генерала Тарнавського залишилася тільки онука – Зоряна Колодницька, дочка Марії Коцюби. Зоряна добре пам'ятає, як виглядало генералове обійстя у Золочеві, бо вона деякий час жила тут разом з бабусею. Згадує також, як виглядало помешкання у Черниці. Пам'ятає тогочасні Броди і гімназію, у якій навчалась.

На фасаді сучасної гімназії ім. Івана Труша у Бродях встановлено пам'ятну дошку з написом про те, що тут навчався славетний генерал. Її виготовив скульптор Андрій Возницький.

Зоряна Колодницька також бу-

Відкриття пам'ятника генералу Мирону Тарнавському

Сучасний вигляд стрілецьких могил на Янівському цвинтарі

Сучасний вигляд могил
Мирона Тарнавського і Костя Левицького

ла на засланні. Її, молоду дівчину, яка тоді навчалась у Львівській політехніці, було вивезено на 10 років. Нині Зоряна живе у Львові, має троє дітей, п'ятеро онуків. Усіх їх намагається виховувати в національному дусі. Над ліжком одного з онуків висить портрет генерала Мирона Тарнавського. „Кожного ранку, – говорить п. Зоряна, – коли внук пробуджується, я кажу йому: „Скажи добрий день своєму прапрадідові“.

**Автор висловлює подяку внучці
Мирона Тарнавського Зоряні Колодницькій.**

Список літератури про генерала Мирона Тарнавського.

1. Генерал-четар М.Тарнавський – Укн.: Життєписи українських вождів, Галицька армія. Камінець. 1919 – с. 25-34.
2. Між молотом та ковадлом: (Причинки до історії Української Армії).- Львів – Київ, 1923- 79с.
3. Шухевич С. Спомини з Української Галицької Армії (1918-1920); І ч. – Львів, 1929 -176с.
4. Ласовський В. Генерал Тарнавський: (Репортаж) – Львів; 1935 – 192с.
5. Гордій М. Генерал Тарнавський. – Львів, 1936 – 32с.
6. Паліїв Д. Генерал Мирон Тарнавський: (Спроба характеристики) – Літопис Червоної Калини – 1938 – №9. – с.2-7.
7. Похорони Начального вождя УГА генерала М.Тарнавського – Львів, 1938 – 32с.
8. Пам'яті вождя УГА – ЛЧК – 1938 – ч.11- с.4.
9. Генерал М.Тарнавський //Мета – 1938 – 10 липня.
10. Генерал М.Тарнавський – бувший Начальний вождь УГА // Українські Вісті -1938 – 30 червня.
11. Пам'яті вождя УГА – Львів, 1939 – 70с.
12. Удовиченко О. Україна у війні за державність. – Вінніпег, 1954 – 176с.
13. Ріпецький С. Українське січове стрілецтво. – Нью-Йорк, 1956 – 360с.
14. Яворівський Є. Вождь 100т. армії: Пам'яті Начального вождя УГА генерала-четаря.- Вінніпег, 1958.
15. Лозинський М. Галичина в рр. 1919-1920. – Нью-Йорк, 1970 – 228с.о
16. Українська Галицька Армія: Матеріали до історії. т.1-5 – Вінніпег, 1958 – 1976.
17. Тарнавський М., генерал. Спогади. – Львів, 1992 – 127с.
18. Якимович Б. „Життя і чин генерала М.Тарнавського” // За вільну Україну, 1994 – 23 вересня.
19. Онищук Я. „Великий лицар – славний генерал.” // Голос відродження, 1994 – №№105,106,107.

Зміст

Дитячі та юнацькі роки	3
Військова кар'єра.....	5
Під час першої світової війни.....	6
Генерал УГА.....	11
Останні роки життя.....	15
Легенди про генерала.....	23
Родина генерала	23
Список літератури про генерала Мирона Тарнавського.....	31

УДК 94(477.83/.86) : 929

ББК 63.3 (4УКРЗ) 54

П16

Панькевич Олег

Генерал Мирон Тарнавський – Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2005. – 32с.; іл.

ISBN 966-7893-70-7

У книзі на матеріалах львівських та бродівських архівів, особистих архівах родини генерала Мирона Тарнавського, публікацій у пресі, спогадів сучасників описане життя та діяльність визначного діяча українського національно-визвольного руху головнокомандувача Української Галицької Армії Мирона Тарнавського.

ISBN 966-7893-70-7

ББК 63.3 (4УКРЗ) 54

© Олег Панькевич, 2005

© Ярослав Сватко, обкладинка, 2005

© Галицька Видавнича Спілка, 2005

Науково-популярне видання

Олег Панькевич

Генерал Мирон Тарнавський

Літературний редактор – Наталя Панькевич

Технічний редактор – Ярослав Сватко

Обкладинка – Ярослав Сватко

Здано на складання 15.11.2004. Підписано до друку 27.10.2005.

Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Arial Ukr.

Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 1,84. Умовн. фарб. відб. 2,20.

Наклад 1000. Замовлення № 15/11

ТЗОВ «Галицька Видавнича Спілка» 79005, Львів, вул. Туган-Барановського, 24
Надруковано з готових діапозитивів СПД Брошко Львів, вул. Сихівська 10/183

Олег ПАНЬКЕВИЧ

за фахом історик, юрист, активний політичний та громадський діяч. На час виходу книги — депутат Львівської обласної ради, голова Львівської обласної організації Всеукраїнського об'єднання „Свобода”.

Працю про генерала Мирона Тарнавського було написано під час роботи у Бродівській гімназії імені І. Труша. Саме у ній на початку минулого століття навчався майбутній генерал.

Солдат за покликанням

Хоча Мирон Тарнавський народився і виріс у священничій родині, він все відчував у собі поклик до професії військового. Він знав, що в Австро-Угорській імперії йому, українцеві, кар'єри це не обіцяє, але свідомо обрав цей шлях. І коли його нація стала перед випробуванням — захистити силою зброї проголошену державу, — виявилось, що талант і знання Мирона Тарнавського дуже і дуже потрібні.

Отаман Українських Січових Стрільців - національного військового формування в Австро-Угорській імперії, Головнокомандувач Української Галицької Армії - ось основні життєві віхи Мирона Тарнавського. Його армії не судилось захистити державу. Та йому і його солдатам судилось вчинити подвиг, оспівуваний у піснях ось уже скоро століття, який надихатиме вояків українського війська у майбутніх поколіннях.

